

References

1. Althaim L. B. (2007). *Osnovy muzeinoi ta ekskursiinoi diialnosti. Kurs lektsyi* [Fundamentals of Museum and Excursion Activities Lecture Course]. Ternopil: Ternopilskiy nats. ped. universytet im. V. Hnatiuka [in Ukrainian].
2. Arsenenko I. A., Ivanova V. M. (2015). *Ekskursiina diialnist yak osnova funkcionuvannia rynku ekskursiinykh poslug* [Excursion activity as the basis of the functioning of the market of excursion services]. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Dragomanova – Scientific journal Scitntific journal NPU im. M.P. Drahomanov*, 19, 191-195 [in Ukrainian].
3. Babarytska V., Korotkova A., Malynovska O. (2007). *Ekskursoznavstvo i muzeieznavstvo* [Excursiology and Museology]. Kyiv: Altpres [in Ukrainian].
4. Kollehaiev M.Y. (2013). *Orhanizatsiino-pedagogichni umovy formuvannia gotovnosti bakalavriv z turyzmu do profesiinoi dialnosti v industrii aktyvnogo vidpochynku* [Organizational-pedagogical conditions of formation of readiness of bachelors from tourism to professional activity in the industry of active rest]. *Visnyk Luganskogo natsionalnogo universytetu im. T. Shevchenka - Visnyk of the Luhansk National University named after T. Shevchenko*, 18, 65-71 [in Ukrainian].
5. Matveieva G. V. (2007). *Do vyznachennia sutnosni profesiinoi dialnosni ekskursoznavstvia* [By definition of the essence of the professional activity of the excursion scientist]. *Gumanitarni nauky – Humanities*, 2, 43-56 [in Ukrainian].
6. Nezdoiminov S. H. (2011), *Orhanizatsiia ekskursiinykh poslug: navch.- metodychni posibnyk* [Organization of Excursion Services]. Odesa: Astroprint [in Ukrainian].
7. Fedorchenko V., Fomenko N., Skripnik M. (2004). *Pedagogika turyzmu – Pedagogy of tourism*. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). «Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «About Approval of Tourism and Resorts Strategy of Development for the Period until 2026», available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-г> (Accessed 24 April 2017).
9. Sokol T. H. (2006). *Osnovy turystychnoi diialnosti* [Fundamentals of Tourism Activities]. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
10. Fedorchenko V. K., Kostiukova, O. M. Dorova, T. A., Oleksyiko M. M. (2004). *Istoriia ekskursiinoi diialnosti v Ukraini* [History of Excursion Activity in Ukraine]. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
11. Fedorchenko V. K. (2004). *Teoretychni ta metodychni zasady pidgotovky fakhivtsiv dlia sfery turyzmu* [Theoretical and methodological principles of training specialists for the sphere of tourism]. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
12. Chahaida I. M., Hrybanova S. V. (2004). *Ekskursoznavstvo* [Excursiology]. Kyiv: ITPFU [in Ukrainian].

УДК: 378:656.6-052]:378.147

УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

Інна Склярєнко,

кандидат педагогічних наук, PhD,

начальник відділу інтелектуальної власності

науково-дослідного сектора Київської державної академії

водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

ORCID: 0000-0002-3970-078X

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

дуальна система навчання, навчальний процес, компетенції, майбутні фахівці водного транспорту, морський флот

Реферат

У статті викладено положення щодо впровадження дуальної системи навчання у вищих навчальних закладах при підготовці майбутніх фахівців водного транспорту. Розглянуто основні питання і проблеми, пов'язані з організацією впровадження у закладах вищої освіти дуальної системи навчання. Обґрунтовано необхідність впровадження даної системи навчання у Державний університет інфраструктури та технологій із урахуванням її переваг. Науково підтверджено й доведено, що організація навчального процесу за дуальною формою зумовлена необхідністю індивідуалізації навчання, посилює практичну спрямованість підготовки шляхом інтеграції в освітній

процес великого обсягу виробничої практики, створює якісно нові умови для організації практичної підготовки, підвищує професійну мобільність студентів, що, безсумнівно, підвищує конкурентоспроможність випускників і забезпечує їх працевлаштування в морському флоті. Дуальна система орієнтована на безпосередню підготовку фахівців водного транспорту до практичної професійної діяльності, передбачає пряму участь у цьому процесі морських суден і від традиційної існуючої системи навчання відрізняється спрямованістю і ступенем наближеності змісту підготовки фахівців до реальних умов морського флоту.

Постановка проблеми. В сучасних умовах вища освіта розглядається як головний ресурс, рушійна сила відновлення національних і глобальних економік. Формується нова роль знань як одного з основних факторів економічного розвитку. Економіка і суспільство, засновані на знаннях, навчанні протягом усього життя стали способами вирішення проблем конкурентоспроможності і використання нових технологій, поліпшення соціальної єдності, рівних можливостей і якості життя. Інтеграція освіти, науки і виробництва є на сьогодні одними з пріоритетних напрямків розвитку нашої держави. У досягненні високого рівня якості вищої освіти, що задовольняє потреби ринку праці, відповідає завданням індустріально-інноваційного розвитку країни, потребам особистості і кращим світовим практикам у галузі освіти важливу роль має відіграти дуальна система вищої освіти.

Дуальна система вищої освіти, що отримала світове визнання як форма підготовки кадрів, заснована на максимальному залученні умов реального виробництва для освоєння професії моряка. Дуальна система дозволяє поєднати в навчальному процесі теоретичну і практичну підготовку, причому вивчення теорії в навчальному закладі доповнюється практичним навчанням на морському судні, майбутньому місці працевлаштування.

У нашому дослідженні ми розглядатимемо технологію навчання як системну категорію, де основними складовими компонентами структури будуть цілі і зміст навчання, засоби співпраці під час педагогічної взаємодії, а також організація навчального процесу та результат діяльності учасників цього процесу.

Аналіз останніх досліджень. Актуальній сьогодні проблемі дуальної системи навчання присвячені деякі праці зарубіжних вчених, переважно

пострадянського простору, серед яких окремо необхідно виділити М.К. Альжанова [4], Г. Брауна [9], Х. Бірмана [8], О.Ю. Глайсснера [2], С.Б. Кузембаєва [4], А.А. Кутумової [5], Я.М. Нейматова [6], Г.М. Топурія [7] та деяких інших. Переважно у своїх наукових доробках ці автори наголошують на теоретичних засадах сутності дуальної технології навчання саме у розрізі професійної освіти. Попри це недостатньо вивченим на сьогодні є напрямок застосування дуальної технології навчання у вищих навчальних закладах при підготовці майбутніх фахівців водного транспорту, у зв'язку з чим і пов'язана необхідність нових розробок та напрацювань.

Метою статті є аналіз впровадження дуальної системи навчання у закладах вищої освіти (Далі – ЗВО) при підготовці майбутніх фахівців водного транспорту на прикладі навчального процесу Державного університету інфраструктури та технологій.

Виклад основного матеріалу. Питання ефективності навчання сьогодні ставиться особливо гостро в зв'язку з тим, що в масовій освіті серед студентів спостерігається значне зниження інтересу до навчання, у значній більшості з них відсутня мотивація до надбання професійних знань і умінь. За таких умов вищій школі доводиться долати недоробки виховання і шкільної освіти, в тому числі, і вводити в арсенал педагогічних прийомів постійний «підігрів» інтересу студентів до предмету навчання.

Довгі роки в Україні існувала установка, що молодим людям досить дати знання, а завдяки знанням, отриманим у ЗВО, вони стануть успішними і в бізнесі, і на держслужбі. Внаслідок такого підходу наша держава опинилась у ситуації, коли в надлишку є величезна кількість фахівців з вищою фундаментальною освітою, а реальна економіка стала відчувати брак кваліфікованих практико-орієнтованих кадрів [1]. Сьогодні роботодавці потребують

грамотних для ведення реального підприємництва та виробництва юристів, економістів, управлінців, інноваційних менеджерів та інших фахівців, без яких взагалі не можлива комерціалізація наукомістких технологій.

У системі сучасної освіти актуальною є розробка і впровадження в навчальний процес тих педагогічних технологій, які підвищують інтенсивність, якість, рівень мотивації, привабливість процесу пізнання.

В даний час держава і, зокрема, морський флот, ставлять перед освітніми установами завдання – підготувати справжніх фахівців, а не просто випускників з дипломними «корочками». Ринок праці потребує високопрофесійних кадрів морської справи, які вміють якісно і відповідально виконувати свої обов'язки, адаптуватися до умов, що змінюються. Одним із шляхів вдосконалення підготовки фахівців є впровадження дуальної системи навчання.

Дуальна система навчання отримала широке поширення за кордоном, зокрема в Німеччині, і орієнтована на максимальну адаптацію підготовки в установах освіти до специфіки потреб професійної сфери [2, с.24].

На сьогодні існує декілька моделей дуальної системи, специфіка яких визначається складом цільової аудиторії студентів та формами взаємозв'язку закладів освіти та роботодавців (прямі або через спеціальні посередницькі структури). Незважаючи на специфіку змісту, всі існуючі моделі дуальної системи реалізують єдиний принцип ефективного взаємозв'язку теоретичної і практичної підготовки на основі оптимального поєднання організації паралельного навчання в освітній установі і на виробництві – морському судні.

У світовій практиці дуальна освіта розглядається як поєднання навчання в освітній установі з практичною підготовкою на виробництві, на замовлення і за допомогою роботодавців та спрямована на виховання і розвиток особистості, забезпечення усвідомленого вибору професії, формування практичних компетенцій, які сприяють зростанню професійної мобільності та успішному працевлаштуванню випускників навчального закладу [5, с.140].

Дуальна система орієнтована на безпосередню підготовку фахівців водного транспорту до практичної професійної

діяльності, передбачає пряму участь в цьому процесі морських суден і від традиційної існуючої системи навчання відрізняється спрямованістю і ступенем наближеності змісту підготовки фахівців до реальних умов морського флоту. Ці основоположні вимоги дуальної системи забезпечуються за рахунок збільшення обсягу виробничої практики, її цільової спрямованості на формування у студентів з ряду дисциплін професійних компетенцій, навичок і умінь, а успішність її функціонування визначається ефективністю організації взаємовигідних механізмів довгострокового співробітництва ЗВО і морського флоту [8, с.89].

На підставі вищевикладеного визначимо, що під дуальною цільовою підготовкою слід розуміти інноваційну форму організації навчання, що передбачає узгоджену взаємодію теоретичної та практичної сфер в підготовці фахівців водного транспорту і рівня кваліфікації відповідно до потреб морського флоту, побудованої на єдності трьох методологічних підстав: аксіологічного (паритетність гуманістичних і техніко-технологічних цінностей і цілей); онтологічного (компетентнісний підхід); технологічного (організація процесу розвитку професійної діяльності, соціально-професійних відносин). Дані інтеграційні підстави відображають спільність цілей, цінностей, змісту, діяльності, що реалізуються в умовах дуальної системи навчання.

Основним структурним механізмом дуальної системи, що забезпечує вдосконалення якості підготовки і високу ефективність взаємодії ЗВО та виробництва є цикловий підхід інтеграції виробничої практики в навчальний процес і модульний принцип організації підготовки фахівців [3, с. 92]. Цикловий метод організації навчального процесу передбачає раціональне поєднання теоретичного навчання в навчальному закладі з виробничою практикою на морських судах, які чергуються протягом навчального року за схемою: теоретичний цикл – виробнича практика – теоретичний цикл – виробнича практика і т.д. В середньому, в навчальному році може бути до 4-х теоретичних і 4-х практичних циклів (за умови, що цикл вимірюється в тижнях, що найбільш повно відповідає потребам ЗВО і можливостям

морського флоту України). У світовій практиці теоретична і практична підготовка суміщені в рамках одного тижня [6, с. 59].

При цикловій організації навчального процесу створюються умови для закріплення на практиці знань, набутих студентами з циклу дисциплін з їх прив'язкою до потреб майбутньої професійної сфери працевлаштування випускників, а установа освіти отримує можливість оперативного корегування змісту підготовки з урахуванням існуючих вимог морського флоту.

Модульний принцип підготовки базується на логічній послідовності розподілу дисциплін навчального плану в рамках семестрів навчального року по модулях із завершеністю підготовки з дисциплін в рамках окремого модуля (або декількох модулів – при великому обсязі годин підготовки). Відзначимо, що заміна паралельного вивчення всіх дисциплін семестру на послідовне, блочно-модульне дозволяє: уникнути дублювання змісту підготовки з дисциплін навчального плану; оптимізувати інтенсивність навчального навантаження студентів і підвищити її результативність; забезпечити більш високий рівень готовності студентів до вивчення дисциплін наступного циклу і якості підготовки, в цілому; уникнути формального проходження студентами виробничої практики на морських суднах.

Перспективи впровадження Державним університетом інфраструктури та технологій дуальної системи в навчальний процес морських спеціальностей орієнтоване на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних максимально адаптуватися до мінливих умов ринку і вимог морського флоту. Її впровадженню має передувати велика підготовча робота, включаючи вивчення досвіду її організації за кордоном. Організація навчального процесу підготовки в Державному університеті інфраструктури та технологій за дуальною технологією є одним з факторів, що додають цінність реалізованих нею освітніх послуг.

Основною метою впровадження дуальної системи в навчальний процес Державного університету інфраструктури та технологій є підвищення конкурентоспроможності випускників шляхом максимальної адаптації навчального

процесу до вимог компетентнісної моделі підготовки майбутніх фахівців морського транспорту, що реалізується через механізм безперервного залучення екіпажу суден до процесу закріплення і поглиблення отриманих у закладах вищої освіти знань і формування студентами практичних професійних навичок і вмій.

Дуальна система гармонійно поєднується з принципами кредитної технології, створюючи реальні умови для організації самостійної роботи, курсового та дипломного проектування студентів, і спрямована на ефективне планування навчального навантаження і забезпечення відповідності навчальних планів Державного університету інфраструктури та технологій вимогам міжнародних стандартів якості. Одночасно дуальна система є «м'яким» механізмом відновлення і розвитку форм співпраці Державного університету інфраструктури та технологій та морського флоту України.

Основними завданнями дуальної системи навчання студентів Державного університету інфраструктури та технологій має стати: забезпечення практичної спрямованості підготовки та наближеності її змісту до реальних вимог потенційних місць працевлаштування випускників, включаючи організацію адресної підготовки студентів, орієнтовану на замовників; поглиблення теоретичних знань зі спеціальних дисциплін навчального плану та набуття практичних навичок; підвищення результативності проходження виробничої практики та забезпечення готовності випускників до самостійної роботи відразу після закінчення університету (максимальне скорочення періоду адаптації випускника на флоті).

Організація навчального процесу та його навчально-методичного супроводу в рамках дуальної системи навчання об'єктивно вимагає вирішення наступних питань: обґрунтування рішення щодо переведення спеціальності на дуальну систему навчання; вибір, скільки семестрів потребують переведення навчального процесу на дуальну систему; визначення числа періодів (міні-семестрів) та міні-сесій і планування інтенсивності вивчення предметів в міні-семестрах; визначення бази практики та укладання договорів з морським флотом

України; формування академічних груп, які навчаються за дуальною технологією; здійснення першого експериментального запуску навчального процесу за дуальною системою та ін.

Перехід на дуальну систему навчання вимагає проведення ефективних реорганізаційних заходів з проектування і організації навчального процесу та його методичного забезпечення.

Дуальна система організації навчального процесу відбиватиметься в графіку навчального процесу як складовій частині навчального плану. Важливими проблемами проектування графіку навчального процесу є:

- вибір терміну (семестру) переведення навчального процесу на дуальну технологію (для студентів можливі варіанти переходу з п'ятого чи шостого семестру; в результаті експериментальної апробації обох варіантів у Державному університеті інфраструктури та технологій прийнятний варіант переходу з 6-го семестру);

- визначення числа періодів (міні-семестрів) і міні-сесій (методологічно правильно планувати таке число міні-семестрів у річному графіку навчального процесу, щоб тривалість кожного з них була достатня для досягнення цілей навчання – студенти досить глибоко і повно освоюють навчальний матеріал по циклам дисциплін, закріпленим за теоретичним міні-семестром, і пізніше закріплюють його в практичному циклі, на практиці на судні; тривалість як теоретичного, так і практичного міні-семестрів оптимально має становити 5 тижнів).

Виробнича практика для студентів III-V курсів має бути розрахована на 20 тижнів, плюс п'ять тижнів переддипломної практики (всього 10 кредитів). Навчальний процес під час практичних міні-семестрів не повинен перериватися, один день в тиждень повинні проходити лекції з профільюючих дисциплін.

Традиційний поділ навчального плану на цикли автономних дисциплін не формує у більшості студентів цілісного сприйняття спеціальності і для дуальної технології малоприсади. Тому дисципліни навчального плану за дуальною технологією комплектуються за модульним і цикловим принципом з розрахунку, що дисципліна освоюється в одному теоретичному або

теоретичному і практичному міні-семестрах (модулях) зі здачею іспитів після кожного циклу дисциплін. Кожен модуль повинен містити загальнотеоретичну, методологічну та організаційно-технологічну функціонально орієнтовану інформацію за фахом. В рамках теоретичних циклів дисциплін передбачені практичні модулі з дисциплін, що проводяться провідними фахівцями морської справи.

Важливою складовою навчально-методичного комплексу за дуальною технологією є методичне забезпечення професійних практик. Виробнича практика дозволяє ефективно поєднувати теоретичні знання з практичною підготовкою на судні і спрямована на формування у майбутніх фахівців водного транспорту умінь і навичок (практичних компетенцій), специфічних для даної спеціальності.

Практика студентів третього і четвертого курсів повинна відповідати основним принципам організації навчання за дуальною технологією і розвивати навички наукового, творчого підходу до вирішення професійних завдань. Дуальна технологія вигідно відрізняється від традиційної за ступенем орієнтації на конкретно-практичні завдання в реальних умовах морського флоту. Навчально-методичні матеріали, розроблені в рамках дуальної форми, відрізняються принциповою орієнтацією на практичну діяльність студентів.

Системоутворюючим документом планування практичної підготовки мають стати «Методичні вказівки щодо проходження професійних практик на морському судні», що визначатимуть цілі, терміни, тривалість, зміст і методику проведення навчальної, виробничої та переддипломної практик відповідно до навчальної програми. Всі види виробничих практик мають проводитись на суднах, закріплених загальноуніверситетським наказом.

Організація та навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів з боку університету повинні здійснюватися випускаючими кафедрами, які призначають як керівників практики професорів, доцентів, досвідчених викладачів, які добре знають специфіку професії і діяльність баз практики. На флоті відповідальність за організацію практики

студентів покладається на капітана екіпажу, відповідального за її проведення на судні. Обов'язки студентів, керівників по практиці від кафедри і флоту повинні бути закріплені в методичних вказівках щодо проходження професійних практик.

Кожна з виробничих практик на 3-4 курсах мають свої цілі і завдання. Це дозволяє студентам не тільки набувати практичні навички, знайомитися з середовищем своєї майбутньої професійної діяльності, а також вже з третього курсу визначитися з темою дипломної роботи та цілеспрямовано від практики до практики проводити дослідження за її окремими аспектами. Розроблена система завдань на практику дозволяє студентам цілеспрямовано знайомитися з особливостями служби на флоті.

За результатами практики студент-практикант має скласти звіт. Звіт повинен готуватися в процесі проходження практики по кожному розділу таким чином, щоб до терміну закінчення практики було закінчено і складання звіту. Звіт з практики оформлюється єдиним документом в кінці кожного семестру, з включенням в нього проміжних звітів по міні-семестрах практики і звітів за завданнями на практику з окремих дисциплін.

Робоча програма з виробничої практики є одним з визначальних документів, які організовують навчальний процес студентів за дуальною технологією. Крім загальнонавчальних розділів, робоча програма практик повинна включати завдання на практику з дисциплін, передбачених навчальним планом, контроль за формуванням компетенцій майбутнього фахівця. Зміст робочої програми практик повинен складатися з шести розділів: цілі і завдання; об'єкти і місця виробничої практики; організація і керівництво практикою; зміст програми практики з базових дисциплін; завдання на практику з дисциплін, які передбачені навчальним планом; порядок оформлення результатів практики.

Організація практики в рамках дуальної технології відіграє принципово важливу роль і включає: формування бази практики; визначення формату і змісту договору з морським флотом щодо проходження виробничої практики; укладення договору на

проходження виробничої практики; розробку комплексної програми практик; контроль і моніторинг проходження студентами виробничої практики та її поточних і підсумкових результатів; оцінку за підсумками практики результатів її проходження студентами.

Завершальним етапом проходження виробничої практики студентів є оцінка результатів за її підсумками. Офіційним документом, що відображає результати проходження студентом виробничої практики, є звіт з практики. Відповідність повноти і змісту звіту вимогам і завданню на практику контролюється керівником практики від ВНЗ, який має право допустити представлений звіт до його захисту або рекомендувати студенту доопрацювати звіт відповідно до існуючих вимог. Формат захисту звіту з практики визначається керівниками освітніх програм самостійно. Захист звітів може носити персональний характер або проходити в будь-якій публічній формі, включаючи внутрішньоуніверситетські конференції за підсумками практики. В Державному університеті інфраструктури та технологій в якості форми публічного захисту звіту ми пропонуємо приймати загальноуніверситетську конференцію, яка організовується і проводиться кафедрами за підсумками кожної практики. Склад комісії з приймання та оцінки звітів повинен затверджуватися випускаючою кафедрою. До складу комісії має входити керівник практики від кафедри, завідувач кафедри і провідні викладачі кафедри з циклу дисциплін поточної виробничої практики. Результати захисту звітів в обов'язковому порядку повинні оформлюватися протоколом. В Державному університеті інфраструктури та технологій управління підсумкова оцінка за результатами виробничої практики оформлюється один раз на семестр (за результатами двох практик). У зв'язку з цим, оформлення протоколу з оцінкою результатів за підсумками кожної практики є підставою для виставлення підсумкової оцінки, яка є середнім арифметичним значенням оцінки за підсумками кожної з двох практик. Офіційним документом з підсумкової оцінки результатів виробничої практики є екзаменаційна відомість. Слід звернути увагу на те, що оцінка результатів виробничої

практики визначається з урахуванням оцінки за підсумками проходження практики, виставленої студенту в щоденнику виробничої практики керівником від судна. Остання при ухваленні рішення по підсумковій оцінці повинна бути домінуючою.

Очевидно, що організація навчального процесу за дуальною формою спрямована на необхідність індивідуалізації навчання, посилене практичну спрямованість підготовки шляхом інтеграції в навчальний процес великого обсягу виробничої практики, створює якісно нові умови для організації практичної підготовки, підвищує професійну мобільність студентів, що, безсумнівно, підвищує конкурентоспроможність випускників і забезпечує їх працевлаштування на морському флоті.

Висновок. Дуальна система навчання як технологія є результатом взаємодії освітнього закладу з роботодавцем і, як

показує досвід європейської системи освіти, дає визначеність у майбутній професійній діяльності і в успішній соціальній адаптації. Студент, починаючи з перших етапів навчання, включається в практичну службу як член екіпажу морського судна, виконує обов'язки відповідно до покладених на нього функцій, розпоряджається ресурсами, несе відповідальність, опановує необхідні професійні вміння та навички, а в деяких випадках може отримувати заробітну плату за договором. Як показує досвід, співвідношення часу теоретичного і виробничого навчання становить від 40 до 60%. Отже, дослідження результатів застосування дуальної системи навчання у європейських ВНЗ, заснованої на посиленні практичної спрямованості підготовки студентів, дозволяють стверджувати, що дана система є ефективною технологією підготовки майбутніх фахівців водного транспорту.

Література

1. Андрейців І. Що таке дуальна освіта і навіщо вона Україні / І. Андрейців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/02/16/222630/>
2. Глайсснер О.Ю. Система высшего образования в Германии: великое множество путей / О.Ю. Глайсснер // *Alma mater*. – 2008 – № 10. – С. 22-31.
3. Гузеев В.В. Сборник приёмов педагогической техники. Эффективные образовательные технологии / В.В. Гузеев. – М. : ООО «Дистанционные технологии и образование», 2008. – 320 с.
4. Кузембаев С.Б. Перспективы дуального образования / С.Б. Кузембаев, М.К. Альжанов // *Техническое и профессиональное образование*. – 2014. – № 4. – С. 12-19.
5. Кутумова А.А. Дуальная система обучения как технология подготовки бакалавров профессионального обучения в современных условиях педагогического ВУЗа / А.А. Кутумова, Г.А. Яркова // *Современные наукоемкие технологии*. – 2016. – № 41. – С. 139-142.
6. Нейматов Я.М. Образование в XXI веке: тенденции и прогнозы / Я.М. Нейматов. – М. : Алгоритм, 2002. – 146 с.
7. Топурия Г.М. Совершенствование практической подготовки студентов / Г.М. Топурия // *Инновационные технологии в образовании и научно-исследовательской работе: Межд. научно-практ. конф.* – Оренбург, 2009. – С. 100-102.
8. Biermann H. Pädagogik der beruflichen Rehabilitation: Eine Einführung Heilund Sonderpädagogik / H. Biermann : W. Kohlhammer Verlag, 2007. – 240 p.
9. Braun G. Das Studium muss besser auf den Beruf vorbereiten / G. Braun // *WISU-Magazin*. – 2009. – № 5. – P. 601-602.
10. Duales Studium – Studieren und Berufserfahrung. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hochschulkompass.de/studium/rundums-studieren/studienformen/duales-studium.html>.

Реферат

Внедрение дуальной системы обучения в вузах в процессе подготовки будущих специалистов водного транспорта

Інна Склярєнко

*кандидат педагогических наук, PhD,
доцент кафедры гуманитарных дисциплин,
начальник научно-организационного отдела
научно-исследовательской части*

Государственного университета инфраструктуры и технологий

**КЛЮЧЕВЫЕ
СЛОВА:**

дуальная система обучения, учебный процесс, компетенции, будущие специалисты водного транспорта, морской флот, ресторанное хозяйство

В статье изложены положения по внедрению дуальной системы обучения в высших учебных заведениях при подготовке будущих специалистов водного транспорта. Рассмотрены основные вопросы и проблемы, связанные с организацией внедрения в ВУЗах дуальной системы обучения. Автором обоснована необходимость внедрения данной системы обучения в Государственном университете инфраструктуры и технологий с учетом его преимуществ. Научно подтверждено и доказано, что организация учебного процесса по дуальной системе обусловлена необходимостью индивидуализации обучения, усиливает практическую направленность подготовки путем интеграции в учебный процесс большого объема производственной практики, создает качественно новые условия для организации практической подготовки, повышает профессиональную мобильность студентов, что, несомненно, повышает конкурентоспособность выпускников и обеспечивает их трудоустройство на морском флоте. Дуальная система ориентирована на непосредственную подготовку специалистов водного транспорта к практической профессиональной деятельности, предусматривает прямое участие в этом процессе морских судов и от традиционной существующей системы обучения отличается направленностью и степенью близости содержания подготовки специалистов к реальным условиям морского флота.

Abstract

Dual training system implementation in higher education institutions in the training process of water transport future specialists

Inna Sklyarenko,

PhD in Pedagogy,

Associated Professor of the Department of Humanities,

Head of the scientific and organizational department of the research department State University of Infrastructure and Technology

KEY WORDS:

dual system of education, training process, competence, water transport future specialists, maritime fleet

The article outlines the provisions for dual system implementation in higher education institutions (HEIs) in the training process of water transport future specialists. The main issues and challenges on dual education system implementing management HEIs. The author substantiates the necessity to introduce this training system at the State university of infrastructure and technology taking into account its advantages. It is scientifically grounded and proved that the organization of the educational process via the dual form is aimed at the necessity to individualize training, enhances applied training via integration a large volume of internship practice into the educational process, creates qualitatively new conditions for practical training organization, increases students' professional mobility to, undoubtedly, raise graduates' competitiveness and ensures their employment in maritime fleet. The dual system is focused on first-hand training of water transport specialists for their practical professional life, involves direct involvement of maritime courts in this process and differs from existing traditional training system thanks to training content focus and presence degree to maritime fleet real-life environment.

References

1. Andreitsiv I. Shcho take dualna osvita i navishcho vona Ukraini / I. Andriitsiv. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/02/16/222630/>
 2. Glayssner O.Yu. Sistema vysshego obrazovaniya v Germanii: velikoe mnozhestvo putey / O.Yu. Glayssner // Alma mater. – 2008 – № 10. – S. 22-31.
 3. Guzeev V.V. Sbornik priYomov pedagogicheskoy tehniky. Effektivnyie obrazovatelnyie tehnologii / V.V. Guzeev. – M. : OOO «Dstantsionnyie tehnologii i obrazovanie», 2008. – 320 s.
 4. Kuzembaev S.B. Perspektivy dualnogo obrazovaniya / S.B. Kuzembaev, M.K. Alzhanov // Tehnicheskoe i professionalnoe obrazovanie. – 2014. – № 4. – S. 12-19.
-

5. Kutumova A.A. Dualnaya sistema obucheniya kak tehnologiya podgotovki bakalavrov professionalnogo obucheniya v sovremennyih usloviyah pedagogicheskogo VUZa / A.A. Kutumova, G.A. Yarkova // *Sovremennyye naukoemkie tehnologii*. – 2016. – № 41. – S. 139-142.
6. Neymatov Ya.M. Obrazovanie v NHI veke: tendentsii i prognozy / Ya.M. Neymatov. – M. : Algoritm, 2002. – 146 s.
7. Topuriya G.M. Sovershenstvovanie prakticheskoy podgotovki studentov / G.M. Topuriya // *Innovatsionnyie tehnologii v obrazovanii i nauchno-issledovatel'skoy rabote: Mezhd. nauchno-prakt. konf.* – Orenburg, 2009. – S. 100-102.
8. Biermann H. Pädagogik der beruflichen Rehabilitation: Eine Einführung Heilund Sonderpädagogik / H. Biermann : W. Kohlhammer Verlag, 2007. – 240 p.
9. Braun G. Das Studium muss besser auf den Beruf vorbereiten / G. Braun // *WISU-Magazin*. – 2009. – № 5. – P. 601-602.
10. Duales Studium – Studieren und Berufserfahrung. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.hochschulkompass.de/studium/rundums-studieren/studienformen/duales-studium.html>.

УДК: 377.011.3-052:005.966-027.561:159.9

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДО ВИБОРУ Й РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Інна Гриценюк,

кандидат педагогічних наук, доцент,

старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ORCID: 0000-0003-0317-3620

ResearcherID: S-7719-2017

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

заклади професійної (професійно-технічної) освіти, учні, психологічна готовність, консультування з професійної кар'єри, Центри розвитку професійної кар'єри, професіоналізм фахівців, професійний розвиток особистості, професійно-практична діяльність, самореалізація, планування професійної кар'єри

Реферат

У статті розглянуто проблему формування психологічної готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри. Охарактеризовано суть понять «психологічна готовність» та «психологічна готовність учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри». Представлено два основні підходи до визначення змісту й структури психологічної готовності – функціональний і особистісний. Відповідно до функціонального підходу, психологічна готовність розглядається як певний стан психічних функцій. Цей стан учні наближають до феномену, який називають «оперативним спокоєм», «передстартовим станом», «мобілізаційною готовністю», «оптимальним робочим станом і станом спокою» тощо. Особистісний підхід передбачає розгляд психологічної готовності як *результату підготовленості до певної діяльності*. Розкрито структуру психологічної готовності майбутніх кваліфікованих робітників до вибору й реалізації професійної кар'єри, визначено критерії та рівні сформованості. Виділено структурні компоненти психологічної готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри: *оцінювально-орієнтаційний, емоційно-вольовий та мотиваційно-ціннісний*.

За результатами педагогічного експерименту виявлено особливості сформованості компонентів психологічної готовності до вибору й реалізації професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти впродовж навчання. Визначено психолого-педагогічні умови формування психологічної готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри у професійній підготовці, а саме: професійна орієнтація, психолого-педагогічний супровід системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, створення освітнього простору для самовизначення учня, робота Центрів розвитку професійної кар'єри при закладах професійної (професійно-технічної) освіти, підтримка батьків, підвищення кваліфікації і професійна перепідготовка педагогів. Висвітлено результати дослідження стану сформованості психологічної готовності в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору й реалізації професійної кар'єри.